

PRE-SCHOOL

Bobinogs Bowns
CBeebies Fimbles
Little Animals
Activities Centre
Snapdragon Teletubbies
Tweenies Tweenies Cymraeg

AGES 4-11

Art
Geography History
Languages Literacy
Numeracy
PSHE Science
Other Subjects

AGES 11-16

Business Studies Citizenship
Design & Technology
English Geography History IT Languages
Maths Music PE PSHE RE
Science Study Skills
Other Subjects

16 +

Biology Business Studies
Chemistry English French
General Studies Geography
German History IT Key Skills
Maths Physics Spanish Study Skills
Other Subjects

De oefeningen van alle topics worden afgesloten met een interactieve test, die na invulling de leerling laat zien wat hij goed en fout heeft gedaan. Is het percentage goede antwoorden te gering, dan moet de leerling het opnieuw proberen. Bij het programma hoort een on-line leraar die vragen beantwoordt.

Dit zijn nog maar drie van de veertien websites opgezet door de BBC. Frans, Duits of Spaans leren met als voertaal Engels is natuurlijk niet een ideale manier van talen leren, maar zolang we in Nederland niet zoiets als een BBC hebben, zullen we het ermee kunnen doen. Als uit experimenten zou blijken dat het Engels geen probleem oplevert, dan zou de BBC alleen al een groot deel van het talenonderwijs voor het Nederlandse onderwijs kunnen verzorgen en wel zonder dat daar een schoolboek aan te pas hoeft te komen.

Foto: Paul Goossen

Schrijfvaardigheid voor de Gemengde en Theoretische Leerwegen

In juni ontstond er behoorlijk wat discussie over het vmbo-examen Engels voor de gemengde en theoretische leerweg (de oude mavo). Met name de correctie van de brief leverde de nodige problemen op. Het Cevo werd bestookt met e-mails. Vandaar dat Mabel Egberink van de Citogroep en Peta Eisberg van de Cevo in onderstaand artikel op een rijtje zetten hoe de voorgeschiedenis is geweest, tegen welke problemen docenten aanliepen en wat er zal worden verbeterd aan het correctievoorschrift.

Mabel Egberink en Peta Eisberg*

In 2003 bestond het Centraal Examen Engels voor de Gemengde en de Theoretische leerwegen voor het eerst uit opgaven voor twee vaardigheden, namelijk leesvaardigheid en schrijfvaardigheid. Deze overgang naar twee vaardigheden was met name voor correctoren wennen, vooral door de tweede correctie en door onduidelijkheid van het correctievoorschrift op enkele punten bij schrijfvaardigheid. Voor de leerlingen heeft de overgang weinig problemen opgeleverd. Zoals bleek uit reacties op het examen (of uit het ontbreken daarvan), was de opdracht voor schrijfvaardigheid voor leerlingen duidelijk en 'goed te doen'. De leerlingen mochten tijdens het examen, naast het woordenboek E-N, ook een woordenboek N-E gebruiken. Verreweg de meeste kandidaten hadden ruimschoots voldoende tijd.

Voorgeschiedenis

Vorm en inhoud van de Centrale Examens zijn aan veranderingen onderhevig, zoals het hele vreemdetalenonderwijs aan veranderingen onderhevig is. Er is een ontwikkeling geweest van de 'grammatica-vertaalmethode' naar de 'communicatieve benadering'.

Examenprogramma's veranderen en wensen vanuit het veld worden daarbij waar mogelijk verwerkt. Zo hebben docenten in het verleden de wens uitgesproken om niet uitsluitend meerkeuze-opgaven in het examen op te nemen. Mede daardoor zijn er open vragen in het centraal examen gekomen. Het bepalen van een examenprogramma is een zaak van de *wetgever*. De wetgever heeft besloten dat het examenprogramma voor de Gemengde en Theoretische Leerweg met een tweede vaardigheid wordt uitgebreid. Naast de *receptieve* vaardigheid 'lezen' is er gekozen voor de *productieve* vaardigheid 'schrijven'. Een en ander is opgenomen in het verrijkingdeel onder eindterm MVT/V/2. De wetgever schept het kader, waarna de Citogroep in opdracht van de Cevo dit genomen besluit uitvoert.

Algemene opmerkingen van docenten en reacties daarop

Schrijfvaardigheid hoort niet in het CSE maar in het school-examen thuis. Er is nu een vreemd verschil in de examinering tussen GL/TL en KB Engels, en tussen GL/TL Engels en GL/TL van de andere moderne vreemde talen.

Hierboven zijn we reeds ingegaan op de procedure rond het opnemen van schrijfvaardigheid in het CSE Engels. Inderdaad is hier sprake van een verschil tussen KB en GL/TL. Dat was ook de opzet: men wilde dat er duidelijk verschil was tussen de twee niveaus. Er is al jaren discussie over het opnemen van meer vaardigheden in het CE examen omdat het toch de helft van het cijfer bepaalt.

Door schrijfvaardigheid in het CE op te nemen is er meer eenvormigheid in toetsing en beoordeling mogelijk dan wanneer er alleen in het schoolexamen getoetst wordt. Leerlingen worden allemaal volgens hetzelfde principe beoordeeld voor schrijfvaardigheid.

Is een informele brief niet te verkiezen boven een formele brief?

Het is relevant voor leerlingen om een zelfgeschreven brief te kunnen produceren en zinvol om hen daarin te trainen. Of dat alleen een (semi-)formele brief moet zijn,

zoals het huidige examenprogramma voor het CSE voorschrijft, is een punt van discussie, maar op zich is een verdeling 'informele' brief in het schoolexamen en 'formele' brief in het Centraal Examen wel een logische. Bovendien kunnen er grotere meningsverschillen ontstaan bij de beoordeling van een informele brief dan bij een formele brief. Een informele brief geeft immers nog meer mogelijkheden tot eigen uitwerkingen van de opdrachten dan een formele brief, die toch aan meer conventies gebonden is.

Waarom is er een tweede correctie?

Het verschil in beoordeling dat onvermijdelijk optreedt bij alle productieve opdrachten die men in het onderwijs geeft, wordt door tweede correctie enigszins verkleind maar niet geheel weggenomen. Tweede correctie is dus in het belang van de leerling. Door daarnaast het correctievoorschrift zo helder mogelijk te formuleren, wordt bevorderd dat iedereen op dezelfde manier beoordeelt; volledige garantie is bijna niet te geven. In 2004 proberen wij het correctievoorschrift op dit punt te verbeteren.

Er wordt nu één cijfer gegeven voor twee vaardigheden. Is dit niet het vermengen van vaardigheden?

De vaardigheden worden niet vermengd, zoals bijvoorbeeld het geval zou zijn als we schrijfvaardigheid gingen meetellen bij het beoordelen van de antwoorden op open vragen bij tekstbegrip. In het CSE worden de vaardigheden gescheiden aangeboden en beoordeeld. Alleen het eindcijfer is een gemiddelde, zoals een leerling op zijn cijferlijst ook een gemiddelde krijgt voor het schoolexamen.

Vragen en opmerkingen n.a.v. het correctievoorschrift en reacties daarop

SPECIEKE CONVENTIES

Welke adresconventies worden gehanteerd en wat mag je als aanhef/slotgroet goed rekenen?

Het correctievoorschrift liet ruimte voor een aantal goede uitwerkingen, juist omdat deze conventies niet (meer) helemaal vastliggen, wat ook al in de verschillende leergangen tot uiting komt. Dat het correctievoorschrift ruimte biedt, bleek echter voor correctoren onvoldoende duidelijk. In 2004 wordt daarom aangegeven dat alle in het Angelsaksische taalgebied gangbare conventies goed gerekend dienen te worden.

Foto: Paul Goossen

Wat moet je doen als bij de conventies komma's en witregels ontbreken?

De komma's na aanhef en afsluiting mogen weggelaten worden. De witregels zijn verplicht.

Waarom zijn er maar zo weinig punten voor conventies te behalen?

In sommige woordenboeken staan de adresconventies precies voorgeschreven, in andere niet. Op grond daarvan is een mogelijke uitwerking van de adresconventies aan de opdracht toegevoegd. Dat is dus een kwestie van overschrijven. Het gaat er eigenlijk alleen nog maar om dat een kandidaat de juiste aanhef en afsluiting (met witregels) gebruikt. Zelfs als er geen voorbeelden beschikbaar zouden zijn tijdens het examen, is er sprake van reproductie eerder dan van eigen productie. Daar hoeft je dan ook niet veel punten voor toe te kennen.

TAALGEBRUIK

Waarom is niet uitgebreid en gedetailleerd omschreven wat goed en wat fout is?

De beoordeling van 'taalgebruik' is ten dele subjectief en levert per definitie verschillen op. Uit onderzoek door L. Melse gepubliceerd in *Schrijftoetsen voor de moderne vreemde talen* (Apeldoorn, Van Walraven 1990), is gebleken dat het gebruikte model - een globaal-analytisch model - even goed werkt als het gedetailleerde (analytische) model zoals vroeger wel in de mavo-schoolonderzoeken werd gebruikt. Een gedetailleerd model biedt ogenschijnlijk meer houvast, maar de grote verschillen vloeien voort uit wat docenten als 'goed' en 'fout' beoordelen. Daarvoor zijn moeilijk voorschriften te geven. Leerlingen hebben de ruimte om zich verschillend uit te drukken. Een bij benadering 'dekkend' antwoordmodel (met voorbeelden van goed en fout), zou zeer omvangrijk en daarmee onhanteerbaar worden. Daarnaast zou het ook tot een heel onevenwichtige verhouding tussen opdracht en uitwerking leiden; de opdracht is immers niet erg veelomvattend. De beoordeling van schrijfvaardigheid blijft subjectief. Zelfs bij correctie door *native speakers* zouden er verschillen in beoordeling optreden.

Waarom zijn er geen voorbeeldbeoordelingen van de opdracht in het examen, maar van die van het voorbeeld-examen opgenomen?

Het gaat erom het algemene principe van de beoordeling in de vingers te krijgen, niet om precies uitgewerkte voorbeelden van mogelijkheden om de bij 'taalgebruik' geschetste redenen. Het gaat erom dat er gekeken wordt naar wat een kandidaat wel kan, en niet om te zoeken naar fouten. Daarnaast blijkt uit bovengenoemd onderzoek dat uitgebreide voorbeeldbeoordelingen niet leiden tot een hogere betrouwbaarheid of een grotere beoordelaarsovereenstemming. Het levert wel meer werk op in plaats van minder, en beoordelaars blijken strenger te gaan nakijken.

Wanneer is de uitwerking van een opdracht 'matig' en wanneer 'redelijk'?

Een brief die in de middenmoot zit, dus niet goed en niet slecht, kan neutraal zijn of naar het positieve neigen en wordt dan met 'redelijk' beloond. Indien de brief naar het negatieve neigt, krijgt hij de kwalificatie 'matig'.

Waarom kunnen er na vermenigvuldiging niet 1, 3, 5 of 7 scorepunten voor 'taalgebruik' toegekend worden?

De score bestaat uit de cijfers 0 t/m 4 die staan voor de kwalificaties 'zeer zwak, zwak, matig, redelijk, goed'. Meer niveaus/kwalificaties zijn er niet. Om op een oneven getal uit te komen zou u halve punten moeten geven - daar wordt overigens in het CSE niet mee gewerkt - en op een categorie nog tussen bijvoorbeeld 'zeer zwak en zwak' uit moeten komen. Zo'n verfijnde scoreschaal op één onderdeel is niet werkbaar: het leidt tot meer meningsverschillen en discussies. Het feit dat de score met twee vermenigvuldigd wordt, heeft te maken met het gewicht dat in het geheel aan 'taalgebruik' wordt toegekend. Een 'één voor de moeite' is hier niet van toepassing omdat deze bij de normering van het gehele examen wordt verdisconteerd.

INHOUDSELEMENTEN

Waarom zijn er maar zo weinig punten voor inhoudselementen te behalen?

Bij 'inhoudselementen' geldt dat ze alle uitgewerkt moeten worden om het maximale aantal scorepunten te behalen, omdat anders de opdracht te vrijblijvend wordt. Het gaat er hier om óf ze allemaal uitgewerkt worden, en niet hóe ze uitgewerkt worden. Dat laatste wordt beoordeeld bij 'taalgebruik' en 'communicatieve effectiviteit'. De afzonderlijke inhoudselementen worden niet gewogen.

COMMUNICATIEVE EFFECTIVITEIT

Wat moet je doen als er niet voldoende woorden geschreven zijn of komma's, witregels of een alinea-indeling ontbreken? Wanneer geef je één punt?

Het Correctievoorschrift geeft hiervoor aanvullende richtlijnen. Een redelijke prestatie – een brief die er niet in positieve of negatieve zin uitspringt - krijgt 1 punt. Alinea-indeling: als de kandidaat geen witregels tussen de alinea's zet, maar de indeling op een andere manier duidelijk is (bijvoorbeeld door inspringen of niet uitvullen), dan dient u de alinea-indeling goed te rekenen.

Aantal woorden: de minimale en maximale aantallen woorden zijn een aanwijzing voor de kandidaat. Een goede brief die 'te veel' of 'te weinig' woorden bevat, dient niet afgestraft te worden. Vaak zal een te groot of te klein aantal woorden al negatieve gevolgen hebben voor andere criteria (meer taalfouten of het weglaten van inhoudselementen). Alleen als een kandidaat nodeloos uitweidt of minimaliseert, dient u hier minder punten toe te kennen.

Het toekennen van scorepunten voor communicatieve effectiviteit is subjectief.

Het is het criterium waarbij men kan beoordelen of een brief logisch opgebouwd is en goed loopt, of aansluitingen en verwijzingen kloppen en hoe gevarieerd het woordgebruik is. Dat dit een subjectief gegeven is, valt niet te vermijden. Dat is inherent aan het gegeven 'taal' en net als de categorie 'taalgebruik' mede afhankelijk van het taalgevoel, de instelling en vakbekwaamheid van degenen die de brief beoordelen. Het biedt wel de mogelijkheid om ook andere dan puur 'technische' zaken aan een brief te waarderen

Conclusie

Het toetsen van lees- én schrijfvaardigheid in het examen Engels GL/TL heeft bij kandidaten geen grote problemen opgeleverd. De opmerkingen van docenten zullen op een aantal punten leiden tot verduidelijking en aanpassing van het correctievoorschrift. Op enkele punten worden de suggesties van de docenten niet overgenomen, in dit artikel is aangegeven waarom. Naast kritische geluiden waren er ook de nodige positieve opmerkingen.

* Mabel Egberink is medewerker Engels vmbo voor de Citogroep. Peta Eisberg is voorzitter vaksectie Engels vmbo voor de Cevo.